

Seyidoğlu, Halil

Working Paper

Türkiye'de İktisat Ders Programları

Discussion Paper, No. 2012/107

Provided in Cooperation with:

Turkish Economic Association, Ankara

Suggested Citation: Seyidoğlu, Halil (2012) : Türkiye'de İktisat Ders Programları, Discussion Paper, No. 2012/107, Turkish Economic Association, Ankara

This Version is available at:

<https://hdl.handle.net/10419/81603>

Standard-Nutzungsbedingungen:

Die Dokumente auf EconStor dürfen zu eigenen wissenschaftlichen Zwecken und zum Privatgebrauch gespeichert und kopiert werden.

Sie dürfen die Dokumente nicht für öffentliche oder kommerzielle Zwecke vervielfältigen, öffentlich ausstellen, öffentlich zugänglich machen, vertreiben oder anderweitig nutzen.

Sofern die Verfasser die Dokumente unter Open-Content-Lizenzen (insbesondere CC-Lizenzen) zur Verfügung gestellt haben sollten, gelten abweichend von diesen Nutzungsbedingungen die in der dort genannten Lizenz gewährten Nutzungsrechte.

Terms of use:

Documents in EconStor may be saved and copied for your personal and scholarly purposes.

You are not to copy documents for public or commercial purposes, to exhibit the documents publicly, to make them publicly available on the internet, or to distribute or otherwise use the documents in public.

If the documents have been made available under an Open Content Licence (especially Creative Commons Licences), you may exercise further usage rights as specified in the indicated licence.

TÜRKİYE EKONOMİ KURUMU

TARTIŞMA METNİ 2012/107

[http ://www.tek.org.tr](http://www.tek.org.tr)

TÜRKİYE’DE İKTİSAT DERS PROGRAMLARI

Halil Seyidoğlu

Bu alışma "KÜRESEL BUNALIM VE İKTİSAT EĞİTİMİ", başlığı ile Prof.
Dr. Ercan UYGUR editörlüğünde hazırlanan ve 2011 yılında TEK yayını
olarak basılan kitapta yer almaktadır.

Kasım, 2012

TÜRKİYE'DE İKTİSAT DERS PROGRAMLARI*

Halil Seyidoğlu**

1. GİRİŞ

Türkiye Ekonomi Kurumu'ndan ders programlarının görüşüleceği bu çalıştaya katılıp katılmayacağım sorulduğunda, ben de katılıp görüşlerimi ifade edeceğim cevabını vermiştim. Başkanımız Ercan Uygur bunu sunum yapacağım şeklinde yorumladı ve böyle yorumlamakla çok da iyi yaptı. Çünkü bu şekilde bu çok önemli konuda görüşlerimi ifade etmek üzere bana yeni bir fırsat sağlanmış oldu. Kendisine teşekkür ediyorum.

İktisat ders programları konusunu çok mikro düzeyde ele almak yerine, konulara daha genel bir açıdan bakmak ve meslek yaşamımda önemli gördüğüm bazı noktaları da dile getirmek istiyorum. Aynı zamanda devlet veya vakıf olsun, birçok üniversitemizin değerli İktisat Bölümü Başkanlarının bir arada bulunduğu böyle güzide bir toplantıda bazı ortak sorunlarımıza da değinmeye çalışacağım. Sanıyorum ki bu gibi ortak sorunları ele almak için bundan daha iyi bir ortam da olamaz. Ümit ediyorum ki, bu çalıştayda burada değineceğim sorunlar da ele alınarak daha derinlemesine tartışılır.

2. İKTİSAT BÖLÜMÜ TERCİHLERİ

Konuyu en başından ele almak istiyorum. Daha birinci sınıfta ÖSYS'yi geçip karşımıza gelen öğrencilerin iktisatla olan tanışıklıkları çoğunlukla bir takım kulaktan dolma bilgilerden ibarettir. Öğrenciler orta öğretimde fizik, kimya, matematik gibi dersler alırlar. Ama iktisat ile ilgili hiçbir ders almamışlardır (meslek liseleri hariç). Daha baştan bunun büyük bir eksiklik olduğunu ifade etmeliyim. Oysa orta öğretim yıllarında öğrencilere örneğin genel iktisat bilgisi veya ev idaresi gibi bir ders verilebilirdi. Meslek ayrımı gözetmeksizin bu tür bilgilerin herkes için çok önemli olduğu kuşkusuzdur.

Birinci sınıfta karşımıza gelen öğrencilerin iktisattan yeterince haberdar olmamalarının yanı sıra, iktisat, bu öğrencilerin ÖSYS sınavlarında başlarda gelen tercihleri arasında da yer almayabilir. Yaptığımız araştırmaya göre 2009 ÖSYS sınavlarında iktisadi ilk tercih olarak seçen öğrenci oranı yalnızca

---

* Türkiye Ekonomi Kurumu'nun 20. 2. 2010 tarihinde Ankara'da gerçekleştirdiği İktisat Ders Programları çalıştayında yapılan sunumdur.

** Prof. Dr., Doğuş Üniversitesi İİBF İktisat Bölümü.

%3.6'dır. 2., 3. 4. ve 5. sırada tercih edenlerin oranları ise sırasıyla %4.5, %4.7, %5.0 ve %4.9'dur. Tablo 1'de görüldüğü gibi, toplam olarak ilk 10 tercihini iktisat olarak yapanların oranı %47.6'dır.

Tablo 1. 2009 ÖSYS Sınavında Öğrenci Tercihleri Dağılımı

Sıra	İktisat Bölümü	İşletme Bölümü
1.Tercih	3,6%	4,9%
2.Tercih	4,5%	5,1%
3.Tercih	4,7%	5,2%
4.Tercih	5,0%	5,3%
5.Tercih	4,9%	5,4%
6.Tercih	5,1%	5,4%
7.Tercih	5,1%	5,3%
8.Tercih	5,1%	5,2%
9.Tercih	5,0%	5,1%
10.Tercih	4,9%	4,9%
11.Tercih	4,8%	4,8%
12.Tercih	4,8%	4,5%
13.Tercih	4,6%	4,4%
14.Tercih	4,5%	4,2%
15.Tercih	4,3%	3,9%
16.Tercih	4,1%	3,8%
17.Tercih	3,9%	3,6%
18.Tercih	3,7%	3,4%
19.Tercih	3,5%	3,2%
20.Tercih	3,3%	3,0%
21.Tercih	3,0%	2,8%
22.Tercih	2,8%	2,5%
23.Tercih	2,5%	2,3%
24.Tercih	2,3%	1,9%
	100,0%	100,0%

Kaynak: ÖYS kayıtları

Bu konuda İşletme Bölümünü seçenlerin oranı birkaç puan daha yüksek olmakla birlikte, İktisat Bölümü ile büyük bir benzerlik gösteriyor. Tablo 1'den anlaşıldığı gibi, ilk beş tercih oranları sırasıyla %4.9, %5.1, %5.2, %5.3 ve %5.4'dür. İlk onda tercih edenlerin toplamı ise %51.8'dir.

3. İKTİSAT EĞİTİMİ

Sınavları aşım birinci sınıfa gelen öğrencilere daha o aşamada bazı temel bilgileri vermek ve en önemlisi de iktisadı o öğrencilere sevdirmek ve

benimsetmek durumundayız. Bu öğrencilere iktisadın ne derece heyecan verici, ne kadar önemli bir bilim dalı olduğunu, insan yaşamının doğumdan ölüme kadar iktisat ile iç içe olduğunu, daha doğrusu iktisadın gerçek hayatın tam kendisi demek olduğunu anlatmalıyız.

Birinci sınıflarda öğrencilere vermemiz gereken bilgilerin başında iktisat'ın bir sosyal bilim olduğunu vurgulamak gelmelidir. Bu arada doğal olarak pozitif bilimlerde amacın teoriler geliştirmek olduğunu ve bu teorilere dayanarak genel yasalara ulaşılabilirliğini, burada yasaların evrensel nitelikte olduğunu da anlatmalıyız. Sosyal bilimlerle doğa bilimleri arasındaki farklara değinmemiz ve özellikle iktisadi bir sosyal bilim olarak sosyal bilimlerin öteki dalları olan sosyoloji, siyaset bilimi, işletme, sosyal antropoloji gibi bilimlerle ilişkileri üzerinde ağırlıklı olarak durmalıyız. Bu arada belki de sosyal bilimlerin nüvesi olarak kabul edebileceğimiz sosyoloji ile olan ilişkilere ayrı bir önem vermemiz gerekebilir.

İktisadın kendisinin de zaman içinde ayrıştığını ve işletme bilimini ürettiğini belirtmeliyiz. Bugün kamuoyunda halâ çoğu kez işletme eğitimi görmüş elemanlar için de “iktisatçı” deymi kullanılır. Dolayısıyla bu iki disiplin arasındaki benzerlik ve farklılıkları daha baştan öğrencilerimize anlatmalıyız. Bugüne kadarki deneyimlerim, değil İktisat Bölümü öğrencilerinin, İktisat Bölümü mezunlarının bile bu iki disiplin arasındaki benzerlikler ve farklar konusunda doğru olmayan bilgilere sahip olduklarını göstermektedir. Bu arada kişisel bir görüşümü ifade etmek üzere İktisat Bölümlerimizin eğitim programları ile İşletme Bölümlerinin programları arasında daha yakın bir işbirliği sağlanmasını, yani her iki bölümün birbirinden daha fazla sayıda ders almalarının yararlı olacağını belirtmeliyim. Türkiye’de iş çevrelerinin bu yönde yetiştirilmiş elemanlara daha fazla ihtiyaç duyduğu kanısındayım.

Yukarıda iktisadi öğrencilerimize sevdirmemiz gerektiğine işaret ettim. Bunun bir yolu, iktisat derslerinin veriliş biçimi ile ilgilidir. İktisat konusundaki bilgi, teori ve yaklaşımların mutlaka gerçek yaşamdan örneklerle desteklenerek anlatılmasında yarar vardır. Hele bunu istihdam, enflasyon, döviz kuru, faiz oranı, büyüme hızı, cari işlemler açığı, gelir dağılımı adaletsizlikleri, vs. gibi günün önemli sorunlarına yanıt verecek şekilde yaparsak sanıyorum ki çok daha ilgi çekici olacaktır. Öğrenciyi daha baştan Türkiye’nin ve dünya ekonomisinin güncel sorunlarını izlemeye yöneltmemiz büyük önem taşımaktadır. Bunun tersi bir yaklaşım, yani yalnızca bir takım teori ve bilgilerin soyut düzeyde verilmesi öğrencide bıkkınlık yaratabilir ve sonuçta öğrenciyi anlayarak çalışmaya değil, ezberciliğe yöneltebilir. Uygulamadan en kolay ve yaygın örnekler verilebilecek disiplinler arasında iktisat belki de en başta gelir.

Yukarıda iktisadın bir sosyal bilim dalı olduğunu vurgulayarak eğitime başlamamız gerektiğini ifade ettim. Oysa çoğumuz, gerçek yaşamımızda “İktisat bir bilim midir?” gibi sorularla birçok kez karşılaşmışızdır. Hatta bu soruyu soranlar arasında aydın kesimden bile insanlar bulunabilir. Bu da iktisat bilimini tanıtmak yönündeki çabalarımızın yeterli olmadığını, bu konuda daha fazla çaba göstermemiz gerektiğini ifade eder. Bu noktayı belirttikten sonra bir müsbet bilim olarak İktisat Yasalarının evrensel geçerliliği konusundaki görüşümü sizlere sunmak istiyorum.

Fiziki ve biyolojik bilimler birer müsbet bilim dalı olarak yasalarının evrenselliğiyle tanınırlar. Örneğin suyun deniz seviyesinde 100 derecede kaynaması, ya da havaya fırlatılan bir cismin yerin çekim kuvveti ile yere düşmesi gibi. Haklı olarak sormamız gerekir: Acaba İktisat Yasaları da böyle bir evrenselliğe sahip midir? Verilecek yanıt açıktır; müsbet bilim olma özelliği bunu gerektirir. Başka bir deyişle, örneğin az gelişmiş ülkelerin ayrı, gelişmiş ülkelerin ayrı iktisat bilimi olmamalıdır. Günümüzde yerleşik ekonominin (neoklâsik ekol) benimsediği görüş de budur. Bu açıdan iktisat aynen fiziki bilimlerde olduğu gibi zamansız ve mekânsız bir bilim olarak kabul edilmektedir.

Fakat burada önemli bir noktanın gözden kaçırıldığı görüşündeyim. O da bir İktisat Yasasının evrensel geçerliliğinin, ancak kurumsal yapının aynı olması koşulları altında geçerli olacağıdır. Oysa toplumların, sosyal, kültürel, hukuki, tarihi ve tek kelime ile kurumsal yapıları aynı değildir. Böyle olunca da iktisatta yasaların evrensel geçerliliği konusunu yeniden değerlendirmemiz gerekebilir. Örneğin, piyasa ekonomisinin, bireyselciliğin, homo economicus felsefesinin bütün kurum ve kurallarıyla henüz tam olarak yerleşmemiş olduğu bir toplumda marjinal analizler ne derece geçerlidir? Kârlılık fırsatları yüksek bile olsa, hukuk sisteminin, özellikle de sözleşme hukukunun henüz yaygınlık kazanmadığı bir toplumda para politikası ile faizleri düşürmek yatırımları özendirmedi ne ölçüde etkili olabilir?

O bakımdan iktisat öğretiminde yalnızca soyut teorileri vermekle yetinmeyip, içinde bulunduğumuz toplumsal ve kurumsal yapının incelenmesine özel bir önem vermeliyiz. İktisatçının doğru analizler yapabilmesi için toplumun kurumsal yapısını de analiz edebilecek bilgi birikimine sahip olması zorunludur. İleride birer saygın iktisatçı olmasını beklediğimiz öğrencilerimize sosyoloji, siyaset bilimi, hukuk, vs. gibi iktisatla yakından ilgili alanlarda da yeterli düzeyde bilgi kazandırmalıyız.

4. İKTİSATTA MATEMATİK VE İNGİLİZCE

Bu aşamada iktisat öğretimi ve ders programlarıyla ilgili olarak ister istemez iktisatta matematik kullanımı, yabancı dil konusu ve ders kitapları sorunu gibi konulara değineceğim. Önce matematik kullanımını ele alayım. Matematiğin kendisi bir müsbet bilim olmayıp, doğru ve mantiki düşünme yöntemidir. Matematik bir ifade dilidir; konuya açıklık ve kesinlik kazandırır. Fiziki ve biyolojik bilimlerde matematik kullanışı ile bu bilimlerin ilerlemesi arasında çok yakın bir ilişki vardır. Benzer düşüncelerin özellikle 1960'lardan sonra iktisat alanında da egemen olduğunu görüyoruz. Nitekim bu görüş American Economic Association tarafından da benimsenmiş ve yerleşik ekonominin temel dayanağı durumuna gelmiştir. Bugün de yaygın olan bu görüşe göre, iktisat alanında matematiğe artan ölçüde yer verilmesiyle iktisadın müsbet bilim olma özelliği o ölçüde artar.

Matematiğin iktisat açısından çok önemli bir ifade dili olduğu kuşkusuzdur. Ancak bu alanda önemli aşırılıkların ortaya çıktığını görmemezlikten gelemeyiz. Matematik'ten iktisat'taki gelişmeleri destekleyici bir rol oynaması beklenirken, bunun tersi olmakta, adeta iktisat matematiğin bir uygulama alanı durumuna gelmiş bulunmaktadır. Bu alanda ileri matematik işlemlerle dolu, ancak iktisadi analiz içeriği oldukça düşük makaleler yazılmaya başlanmıştır. Aşırı matematik kullanımının iktisat bilimine katkısı konusunda birçok meslektaşım gibi benim kafamda da soru işareti vardır.

Bu durum belki bazı bilimsel haksızlıklara da yol açmaktadır. Nitekim iktisat içeriği yönünden oldukça zayıf, ancak ileri matematik tekniklerle süslenmiş birçok yazı uluslararası dergilerde fazla zorlukla karşılaşmadan yayımlanırken, iktisadi yönden oldukça özgünlük taşıyan birçok yazı da matematik diliyle ifade edilmedikleri için yayımlanmamaktadır. Bu alanda ölçülü olmanın gerekliliğine inanıyorum. Ancak ölçülebilen değişkenler arasındaki ilişkiler matematikle ifade edilebilir. Miktersal olarak ölçülemeyen, ölçülemediği için de model dışında bırakılan bazı temel değişkenler varılacak sonuçları önemli ölçüde çarpıtacaktır. Dolayısıyla öğrencilerimize matematiği bu anlayış içinde vermeliyiz.

Burada matematik öğretimi ile ilgili olarak şöyle bir sorunun yaşanmakta olduğuna sanırım çoğumuz tanık olmuşuzdur: Öğrencilerimiz, matematiği de adeta ezberleyerek çalışmaktadırlar. Bu konuda yorum yapamamakta, kendilerine öğretilen birçok tekniğin iktisatta ne anlama geldiğini veya ne işe yaradığını bilememektedir. Basit bir örnek vereyim: Malın fiyatı belirli bir düzeyden daha düşük bir düzeye indiğinde talebin belirli bir miktardan daha yüksek bir miktara çıkması durumunda talep esnekliğinin ne olduğu

şeklindeki soruları sınavlarda öğrencileri sık sık sorarız. Öğrenci bu rakamları, ezberlemiş olduğu talep esnekliği formülündeki yerlerine koyarak katsayıyı kolayca hesaplayabilir. Ancak bulunan katsayının ne anlama geldiği kendisine sorulduğunda bunun yorumunu yapamamaktadır. Bunun gibi sayısız örnekler verilebilir. Burada kanımca yapılması gereken öğrenciye soyut bir matematik bilgisi vermek yerine bu tekniklerin iktisattaki anlamlarını veya kullanım alanlarını açıklayan bir matematik bilgisinin verilmesi olmalıdır. Bunun da en etkili yolu bana göre, matematik derslerinin iktisat bilgisine sahip öğretim elemanlarınca verilmesidir.

Lisan konusuna gelince, takdir edersiniz ki, hemen her alanda olduğu gibi iktisatta da İngilizcenin önemi yadsınamaz. Dil bilmeyen bir iktisatçı ne ülkesindeki, ne de dünyadaki gelişmeleri tam olarak izleyebilir. O bakımdan ortaöğretimden üniversiteye kadar İngilizce öğretimine büyük ağırlık vermemiz kaçınılmaz bir zorunluluktur. Maalesef bu konuda da çok başarılı olmadığımız ortadadır. Üniversiteden mezun olup da yabancı dili iyi derecede bilen öğrencilerimizin sayısı oldukça düşüktür. Yabancı dil öğretiminde etkinliği artırmak için hep bir şeyler yapılmış, fakat maalesef sorun bir türlü çözülememiştir. Benim asıl üzerinde durmak istediğim ise yabancı dilde eğitim konusudur. Kendim de uzun yıllardan beri yabancı dilde iktisat ve finans dersleri veren bir öğretim üyesi olarak bu konuda söylemem gereken bazı şeyler olduğuna inanıyorum.

Türkiye’de özellikle vakıf üniversitelerinin kurulup yaygınlaşmaya başlamasından sonra yüksek öğretimde yabancı dilde eğitim de yaygınlaşmaya başlamıştır. Bunda, belki geçmişten kalan yabancı dilde eğitim yapan bazı kurumların verdikleri ve daha kaliteli olduğu kabul edilen eğitim ile bu kurumların seçkin elemanlar yetiştirmiş olmalarının etkileri vardır. Fakat görünürde güdülen amaç ders kitabı dahil öğrencinin İngilizce kaynakları okuyup değerlendirebilmesi, böylece en yeni bilgilere ulaşabilmesi ve İngilizceyi, özellikle mesleki İngilizceyi öğrenerek mezun olmalarıdır. Kuşkusuz iş çevrelerinin de yabancı dilde eğitim gören mezunları tercih etmeleri bu eğilimi hızlandırmıştır. Yabancı dilde eğitim konusu o derece yaygınlık kazanmıştır ki, neredeyse her yeni kurulan vakıf üniversitesinde eğitimin İngilizce yapılması adeta kural haline gelmiştir. Zamanla bir kısım devlet üniversitelerimiz de bu yarışın içine girmiş ve onlar da tümüyle veya belirli oranda yabancı dilde eğitime geçmişlerdir. Hatta bazı saygın üniversitelerimiz İngilizce eğitimin yanında, Fransızca ve Almanca gibi öteki yabancı dillerde de eğitime başlamışlardır.

Bilebildiğim kadarıyla Türkiye’de yabancı dilde eğitimin yarar ve sakıncaları yeteri kadar araştırılmış değildir. Yapılan birkaç çalışmanın sonuçları ise kamuoyunda yeterli ölçüde tartışılmamıştır. Oysa konu genç

dimağların şekillendirilmesi ve onların yaratıcı güçlerinin toplum yararına kullanılmasıdır, daha doğrusu Türk toplumunun geleceği ile ilgilidir ve son derecede önemlidir. Üstelik örnek aldığımız ve eğitimde dillerini kullandığımız ülkelerin kendileri araştırmaya birinci derecede önem verirler. Bu ülkelerde kamu veya özel kesim kuruluşları tarafından, en önemsiz gibi görünen bir konuda bile yığınlarca araştırma yapılır, bu araştırmaların sonuçları kamuoyu ile paylaşılarak uygun politika ve uygulamalar geliştirilir.

Burada bazı kişisel gözlemlerimi ve düşüncelerimi sizlerle paylaşmak istiyorum. Meslek hayatım boyunca bu konuda edindiğim deneyimler maalesef olumlu yönde değildir. Eğer amaç bir yabancı dili, o dilde eğitim yaparak öğretmek ise bunda başarılı olunduğu söylenemez. Kişisel deneyimlerim sonucunda, önceden iyi bir yabancı dil bilgisine sahip olmadan gelip bölümden çok iyi lisan öğrenmiş olarak mezun olan ancak çok az sayıda öğrenciye rastladım. Ayrıca öğrenci okuduğu yabancı dildeki kaynakları tam olarak anlayamamakta, bunları İngilizce veya Türkçe ifade edememekte ve böylece de ezberciliğe zorlanmış olmaktadır. Takdir edilecektir ki, böyle bir öğrenciden mesleki alanda yaratıcı zekâsını kullanmasını da bekleyemeyiz. Daha da ilginç olan nokta, öğrenci İngilizcesini tam olarak anlayamadığı konuların Türkçesini de bilmemektedir. İleride meslek sınavlarına hazırlanırken adeta tekrar başa dönmekte ve okuduklarının Türkçesini öğrenmek gibi çelişkili ve üzücü durumlarla karşılaşmaktadır. Bir Türk hocanın Türkçe bir kitaptan ve Türk öğrencilere yabancı bir dili kullanarak ders anlatması kadar komik ve anlamsız bir şey olabilir mi?

Özetle; Türkiye’de eğitim kendi dilimizde yapılmalıdır; ancak öğrencilerimize ileri derece İngilizce bilgisi kazandırmalıyız. Hatta bugünkü mesleki yarışma ortamında yabancı dil olarak yalnızca İngilizce ile yetinilmemeli, bunun yanında başka dillerin öğrenimi de özendirilmelidir.

5. DERS KİTAPLARI VE BİLGİSAYAR

Türkiye’de yeterli sayı ve nitelikte ders kitabı bulunmadığı sık sık ifade edilir. Hatta İngilizce eğitime geçişin bir nedeni olarak da bu nokta öne sürülür. Ders kitabının önemini Türkiye’nin hemen her tarafında okuyan öğrencilerden aldığı e-posta mesajları ile en iyi bilenlerden birisi herhalde bu satırların yazarıdır. Dersi öğrenciye sevdirebilmenin en etkin yolu, kolay anlaşılabilen, öğrencinin kafasındaki sorulara cevap getiren, teori ile uygulama arasındaki bağlantıyı başarılı biçimde kurabilen ders kitaplarından geçer. Doğal olarak, kâğıdın ve baskının kalitesi de bu konuda önemli etkenlerdir. Kitabı elinize aldığınızda, bazı kitapları okuma iştahınız artarken, bazıları okumak ise içinizden hiç gelmez. Bu konularla ilgili birisi olarak sevinerek söyleyebilirim ki, son yıllarda Türkiye’de kitap dahil, basılı

kâğıtların kalitesinde çok büyük bir düzelme olmuştur. Buradaki yaşı aşağı yukarı bana yakın olan değerli meslektaşlarım çok iyi bileceklerdir; sarı renkli, üçüncü hamur baskı kâğıdını alabilmek için bile aylarca sıra beklenirdi. Bunlar geçmişte kaldı. Şimdi diyebiliriz ki, baskı kalitemiz uluslararası standartların altında değildir.

Konunun özü tabii ki kâğıdın veya baskının kalitesiyle değil, kitabın içeriğiyle ilgilidir. Bu konuda Batılı kitaplarla aramızda büyük bir fark olduğunu kabul etmek zorundayız. Ders kitaplarımız maalesef Batılı standartlarda değildir. Bunun çeşitli nedenleri olabilir. Örneğin hocalarımızın ders yükünün fazlalığı, kaynaklara ulaşmadaki güçlükler, yardımcı eleman eksikliği, vs. Bunların dışında birisine değinmek istiyorum. Konu, Yükseköğretim Kurumu'nun Türkçe ders kitabı yazımına yönelik yaklaşımıyla ilgilidir. Hepinizin de bildiği gibi Doçentlik sınavlarında Üniversitelerarası Kurul çeşitli türlerdeki kaynaklar için farklı puanlar belirlemiştir. Örneğin SCI kapsamındaki dergilerde yayımlanmış makalelere 4 puan vermekte, uluslararası kitapevleri tarafından yabancı dilde yayımlanan kitaplar 5 puan, vs. biçiminde değerlendirilmektedir. Ne ilginçtir ki Türkçe yazılmış ders kitaplarına bir puan dahi verilmemektedir. Kendi dilimize ve kendi bilim insanlarımıza yönelik bu tutumun nedenlerini anlamak benim için gerçekten çok güçtür.

Oysa biliyoruz ki, Türkçe dünyada geniş bir topluluk tarafından kullanılan büyük ve zengin bir dildir. Türkiye'de, Türkçe olarak yazılan bazı ders kitaplarının Türk Cumhuriyetlerinde ve Topluluklarında kullanılmakta olduğu da bilinen bir gerçektir. Türkçeye karşı olan bu olumsuz tutumu, özellikle genç bilim adamlarımız açısından son derecede sakıncalı buluyorum. Bu yaklaşım devam ettiği sürece de ülkemizde kaliteli ders kitabı yazılmasını beklemek ancak bir hayalcilik olabilir. Belirtmek isterim ki, Türkiye Ekonomi Kurumu olarak bu nokta ilgili Yükseköğretim Kurumlarının dikkatine sunulursa belki bu hatanın düzeltilmesine katkı sağlanabilir.

Çok önemli bulduğum bilgisayar ve internet kullanımına da değinmek istiyorum. Bizler, daktilo ve kolları hesap makinesi devrini yaşamış öğretim üyeleri olarak bilgisayarın bilimsel çalışmalarda sağladığı kolaylıkları çok daha iyi takdir edebilecek durumdayız. Bilgisayarda yazı yazmak, yazılan yazıyı düzeltmek, saklamak ve kâğıt üzerine bastırmak inanılmaz derecede kolaylaşmıştır. Bunları genç nesillere anlatmak güç olabilir. Gençlerimizin bilgisayar kullanımını bilmeleri çağın bir gereğidir. Bölüm yöneticileri olarak da öğrencilerimize bu konuda her türlü kolaylığı sağlamalıyız.

Özellikle internet karşımıza sınırsız bir bilgi denizi getirmiştir. Her konuda yığınla kaynak bulunabilmesi bilimin gelişebilmesi açısından son derecede

önemli bir kolaylıktır. Fakat internetle birlikte bazı sakıncalı sonuçların da ortaya çıktığını görmemezlikten gelemeyiz. Eskiden araştırmacılar, ufak ufak kesilmiş kaynak ve not alma kartları kullanırlar ve bilgileri bu kartların üzerine işledikten sonra onları sıraya koyar ve araştırma metnini yazmaya başlarlardı. Bugünkü bilgisayar çağında derlenen bilgileri böyle kâğıt parçalarına yazmaya gerek kalmamıştır. Ayrıca eskiden ulaşabildiğimizden çok daha fazla sayıda kaynağı inceleme olanağı ortaya çıkmıştır.

Ancak uygulamada çok farklı durumlarla karşılaşmakta olduğumuz da bir gerçektir. Yapılan araştırmaların kalitesinde genel bir düşüş olduğunu şahsen üzülerken gözlemlemekteyim. Ayrıca, çoğu öğrenci, konusuyla ilgili çok az sayıda kaynağı bilgisayardan indirmekte ve meşhur deyimiyle “kopyala ve yapıştır” yöntemiyle araştırma ödevi olarak verebilmektedir. Dolayısıyla bilgisayar bir anlamda ciddi bir etik sorun doğurmuş bulunmaktadır. Bu da bizlere öğretim üyeleri olarak araştırma yapan öğrencilerimizi doğru yöne yönlendirme konusunda büyük bir sorumluluk yüklemektedir. Bunun yolu mutlaka bölüm programlarına bilimsel araştırma derslerinin konulması ve telif hakları yasaları dahil, bu konuda öğrencilerimize temel bilgilerin öğretilmesidir. Araştırma yöntemleri konusunda maalesef yalnız lisans öğrencilerinde değil, lisansüstü öğrencilerde de büyük bir eksiklik görülmektedir, bu da çok düşündürücüdür.

İktisatta ders programları tartışılırken bu konuda toplumsal ve teknolojik gelişmelere göre yapılması gereken değişikliklerin de mutlaka göz önünde bulundurulması gerekir. Yabancı dil bilgisi gibi, öğrencilerimize yönelik bilgisayar kullanımının yaygınlaştırılması konusunda da sanırım meslektaşlarımız arasında bir görüş farklılığı bulunmamaktadır. Bu arada teknolojiye paralel olarak bazı kurumlarımızda halen görüldüğü üzere, örneğin e-ticaret gibi yeni dersler de konulabilir.

6. ÇEVRENİN KORUNMASI VE İKTİSAT KAVRAMLARI

Dünya kaynaklarının sınırlılığı, yenilenemez kaynakların büyük ölçüde tükenmekte olduğu göz önüne alındığında, toplumların yenilenebilir kaynaklara yönelmelerinin bir zorunluluk olduğu ortaya çıkar. O bakımdan rüzgâr, su, termal enerji gibi kaynaklara daha büyük bir önem vermek zorundayız. İktisat Bölümü ders programımıza Enerji Ekonomisi dersleri koymamız, bu konuları ayrıntılı olarak inceleyip öğrencilerimize anlatmamız gerekmektedir. Üzerinde duyarlılıkla durmamız gereken başka bir konu da çevrenin korunmasıdır. Maalesef, ülkemiz dahil çoğu az gelişmiş ülkede çevre serbest bir mal gibi düşünülmekte ve doğal çevre fütursuzca kirletilmektedir. Bu konuda en başta iktisatçılar olarak bizlerin tavır belirlemesi gerekir. Dileğim ve önerim, yeni ders programlarına çevre ekonomisi konusunda

dersler konulması ve gerek ders, gerekse araştırma ve yayın faaliyetlerimizle çevre sorununun kamuoyu gündeminde ilk sıralara çıkmasıdır.

Bildirimim sonunda Türkiye Ekonomi Kurumu aracılığıyla gerçekleştirmek istediğimiz önemli bir ortak çalışmadan da söz etmek istiyorum. Konu, iktisat kavramları konusunda dil birliğinin sağlanması ve yabancı dillerden Türkçeye yakın zamanda veya daha eskilerde geçmiş olan ve ileride geçme olasılığı bulunan yabancı kelimelere Türkçe karşılıklar bulunmasıdır. Maalesef son yıllarda, çok sayıda İngilizce sözcük (çoğu kere de Fransızca okunuşlarıyla) dilimize girmiş bulunmaktadır. Küreselleşme süreci bu eğilimi daha da hızlandırmıştır. Kısaca ifade etmek gerekirse, Türkçe adeta yabancı sözcüklerin istilâsına uğramıştır.

Konu aslında Türk dilinin genel bir sorunu olmakla birlikte, bu kelimelerin önemli bir bölümü iktisat ve finans konularıyla ilgilidir. Bir örnek oluşturmak üzere elime iktisatla ilgili bir ders kitabı aldım ve geliş güzel sayfaları çevirerek ne gibi yabancı sözcüklerin kullanıldığını belirlemeye çalıştım. Karşılaştığım kelimelerden bazılarını aşağıda Tablo 2'deki gibi bir liste haline getirdim. Daha bunlar gibi yüzlerce yabancı kökenli kelime karşımıza çıkabilir ve yarın çok daha fazla sayıda yabancı kelimeyle karşılaşacağımıza kuşku yoktur. İktisat ve finans alanlarında kullanılan bu gibi yabancı sözcüklere Türkçe karşılıklar bulma ve dilimizi kendi alanımızda yabancı sözcüklerin saldırısına karşı korumak üzere ortak çalışmalar yapabiliriz. Bizim başlatacağımız böyle bir çalışmanın öbür meslek grupları için de bir örnek oluşturacağına inanıyorum.

Tablo 2. Türkçe Karşılık Bekleyen Bazı İktisat Kavramları

Globalizasyon	Rasyonel	Asosiyelik
Kotasyon	Marjinal	Data
Koordinasyon	Kompetitif	Otarşi
Pozisyon	Prohibitif	Kriter
Polarizasyon	Efektif	Finansal kriz
Entegrasyon	Endikatör	Reeksport
Opsiyon	Broker	Stand-by
Operasyon	Dealer	Second-best
Sübvansiyon	Interbank	Spesifik
Sübvansiyon etmek	Düalite	Ad valorem
Overnight	Konvertibilite	Rezerv tranşı
Forward	Parite	Neo-proteksiyonizm
Futures	Supra-nasyonel	Uruguay Round
Swap	Optimum	Transfer

Konunun aslında Türk Dil Kurumu'nu ilgilendiren bir sorun olduğu düşünülebilir. Fakat teknik özellikleri dolayısıyla bu alanda en iyi sonuçlar ancak ilgili alanların uzmanları tarafından sağlanabilir.

Eğer değerli arkadaşlarım şimdi veya daha sonra bu konuda ortak çalışmalar yapma kararı alır ve örneğin bu amaçla Türkiye Ekonomi Kurumu'nun bünyesinde bir çalışma kurulu oluşturma arzusu gösterirlerse böyle bir komisyonda görev almaktan şahsen ben de büyük zevk duyarım.